

Transzneműség és sport – a morál, az ideológia vagy a pénz számít?

Dénes Ferenc / 2025. április 14.

Április elején, a Marylandi Egyetemen megrendezett, Cherry Blossom elnevezésű vívóversenyen női törben Stephanie Turner, bár felállt a pástra, de végül is [nem vívta le asszóját](#) a transznemű Redmond Sullivannal. „Sajnálom, nem tudom megtenni. Én nő vagyok, ő pedig egy férfi. Ez egy női verseny, és nem fogok harcolni ezzel az emberrel!” – mondta állítólag a bírónak. Turnert ezek után kizárták a versenyből. Az eset kapcsán, ha nem is fellángolt, de újra parázsolt a vita a transznemű sportolók versenyzésével kapcsolatban.

A sportvilág történései – na és a szerkesztői noszogatók – úgy hozták, hogy rövid időn belül harmadszorra foglalkozom a sport integritásának egy-egy meghatározó problémájával: a [dopping](#) és a [politikai jellegű diszkrimináció](#) után most a sporteseményeken a nők között versenyző vagy versenyezni kívánó, eredetileg férfinak született sportolók (transznők) helyzetével. A [sport integritása értelmezhető](#) olyan normák és értékek együttesének, amelyek segítenek meghatározni a helyes vagy helytelen magatartást különböző területeken, mint amilyen például a sportversenyek szervezése. A sport integritását inkluzív, biztonságos és tisztességes teret biztosító környezetként is szokás nevezni.

Ezzel kapcsolatban nyilván nem kell hosszasan magyarázni, hogy a normák és értékek esetében számít az idő és a hely dimenziója, tehát mást jelentettek 1924-ben Cambridge-ben, a Gonville and Caius College-ban, mint a marylandi University of Marylandben napjainkban. Vajon van a változásoknak iránya, trendje a sportban, vagy *ad hoc* jelleggel mennek végbe a folyamatok? Ezzel kapcsolatban az egyik tudományos standardnak tekintett elmélet [Allen Guttmann leírása](#) a vallási rituálétól a modern sport kialakulásáig vezet az útról: milyen dimenziókban térnek el a Kr. e. 776-ban Olümpiában megrendezett ókori, és a modern kori, mondjuk, az 1976-os montreali olimpiai játékok? Guttmann hét fő faktort azonosít: a vallási élmény (kultikus célok) világhértelmezését felváltó szakralitást, az egyenlőség kiemelt fontosságát, a specializációt, a racionalizációt, a bürokratizálódást, az eredmények számszerűsítését és a rekordokat.

A sport integritásáról szóló viták középpontjában ma leginkább az egyenlőség (újra)értelmezése áll, aminek két fő dimenziója van. Az egyik az egyenlőség a versenyzés szabadságában, vagyis annak az elvi lehetőségnek a biztosítása, hogy minden ember részt vehessen a versenyeken, a másik „egyenlő pályák, egyenlő esélyek”, tehát az egyenlőség a versenyfeltételekben, vagyis annak biztosítása, hogy senki se részesüljön szabálytalan előnyben („én biciklivel megyek”). Az idolnak tekintett ókori görög olimpiákon alapvetően csak szabad görög férfiak futkároztak, birkóztak és bokszoltak, nők, rabszolgák még nézőként sem nagyon vehettek részt az eseményeken. A bokszban pedig lazán összeengedtek egy középkorú izompacsirtát egy cingár tinédzserrel: győzzön a jobbik! A Turner-estet kapcsán azonban érdemes emlékeztetni arra, hogy a nőknek ma már teljes körű joguk van versenyezni a nemzetközi sportban – a korlátozások országspecifikusak –, ráadásul „saját” női versenyrendszerekben, elismerve a férfiak és nők biológiai különbségeit, arra törekedve, hogy ne a két nem biológiai adottságai döntsenek a versenyek kimeneteléről.

A transznők teljesítménysportjával kapcsolatban mindkét egyenlőségi elv érvényesítése problémás, ráadásul az érvrendszerek nem ritkán egymásnak feszülnek. Ha nem engedik őket indulni a sportversenyeken, mondván, hogy „csak két nem létezik”, olyan, hogy férfiból nő meg nincsen, az a nyilvánvaló stigmatizáláson túl értelemeszerűen sérti a versenyzés szabadságának egyenlőségi elvét. Na de akkor hol indulhassanak? A nők vagy a férfiak között? A kérdés megválaszolásához tisztázandó, hogy a transznők esetében léteznek-e a születési nemnek olyan előnyei, amelyek a nemváltás ellenére hatnak, és minden kezelés ellenére mégiscsak előnyt biztosítanak a transznőknek a született (cisz) nőekkel való versenyzésben, azaz ellentmondanak az egyenlő versenyfeltételek elvének.

Az általam ismert kutatási és szakértői vélemények bizonytalanok a kérdés megválaszolásában, a felelősséggel megszólalók hangsúlyozzák, hogy egyelőre nagyon kevés a tudásuk a témában, a mérések kismintások, a visszamérések még váratnak magukra, szóval a valóságismeret az átlagnál is töredékeesebb. Jelenlegi ismereteink szerint két dolog látszik kirajzolódni.

Az egyik, hogy a pubertás kor a vízválasztó. A vizsgálatok alapján úgy tűnik, a pubertáskorban kialakuló fiziológiai különbségek jelentős teljesítménybeli előnyöket teremthetnek a férfiak és a nők között. Például ezért is dönthetett úgy a Nemzetközi Úszószövetség 2022-ben, hogy a transznőket kizárja a női versenyekből az olimpián és a világbajnokságokon, kivételt pedig csak akkor tesz, ha [a nemi hovatartozást megerősítő ellátást a 12. életév betöltése](#), azaz a pubertás előtt végezték el.

Ismereteink másik fontos iránya, hogy a transznők esetében a kezeléseknak van hatásuk, de [a biológiai előnyök nem tűnnek el](#), például a legtöbb esetben a tesztoszteron által létrehozott biológiai különbségek még a tesztoszteron szint csökkentése után is fennmaradnak. [Egy 75 fős mintán végzett kutatás](#) szerint az a 15-31%-os sportolói előny, amelyet a transznők a nemi hormonkezelés megkezdése előtt mutattak cisz női társaikkal szemben, a feminizáló terápia hatására csökkent. A transznők azonban még mindig 9%-kal gyorsabb átlagos futósebességgel rendelkeztek az egyéves tesztoszteronkezelési időszak után, mint amit az Atlétikai Világszövetség ajánl a női versenyeken való részvételhez. Egy másik, szintén a jó nevű British Journal of Sports Medicine szaklapban megjelent, [szintén 75 fős mintás vizsgálat](#) szerint a transznemű női sportolók abszolút kézfogó ereje (amit az általános erő és a funkcionális teljesítmény mutatójaként használnak) nagyobb, mint a cisz nőké.

Ugyanakkor a helyzetet bonyolítja, hogy egyes cisz nők biológiai adottságaiban is vannak jelentős eltérések az átlagtól, aminek egy része a közvélemény számára is jobban elfogadott, másik részük azonban problémásabb, nehezebben emészthető egység. Elsőre a litván születésű Ujjana Szemjonovát hozom példaként, aki a 70-es és 80-as években a világ (egyik) legjobb játékosa volt, és ezt a közvélekedés szerint nemcsak a közel sem nőies adottságainak, a női kosárlabdában akkor egyedülálló, 213 centiméteres magasságának és erőteljes természetének (58-as dorkót viselt) köszönhette, hanem tudásának is, bár adottságai kétségtelenül jelentős előnyt biztosítottak számára a sportkarrierjében. A problémásabb esetekre Caster Semenya, a kétszeres olimpiai bajnok és világbajnok dél-afrikai atléta esete lehet jó példa, akit „férfias külseje és mély hangja miatt” a Nemzetközi Atlétikai Szövetség nemi vizsgálatra kötelezett – khm, adódnának ennek kapcsán bizonyos emberi jogi kérdések –, aminek eredményeként, nem kevés huzavona után, elismerték a versenyeken elért eredményeit és engedélyezték a további versenyzését. Merthogy Semenyanak a természetben is előforduló magasabb tesztoszteronszintje a nem fejlődési eltérésekhez (Differences of Sex Development – DSD) kapcsolódik, nem pedig manipuláció következménye.

Az ismeretek töredékesek, a szabályozások egyediek és sajátosak. A Nemzetközi Atlétikai Szövetség például azt mondja, hogy ha a transznők 12 hónapig csökkentik a tesztoszteronszintjüket, akkor be kell őket engedni a versenyekre. A sportági vezetők szerint még mindig ez a legjobb, amit a rendelkezésre álló tudományos ismeretek alapján tehetnek. Nem mellesleg, 2019-ben a világszövetség új szabályokat léptetett életbe, és a Semenya-hoz hasonló, DSD-vel rendelkező sportolók számára is kötelezővé tette a tesztoszteronszintet elnyomó gyógyszeres kezelést. Semenya megtagadta a kezelést, azzal érvelve, hogy a szövetség szabályai diszkriminatívak. 2019 áprilisában a Sportdöntőbírószágon [megtámadta az új szabályokat](#), és vesztett. Ezután Svájc legfelsőbb bíróságához, a Szövetségi Törvényszékhez fellebbezett, amely elutasította az ügyet, azzal az indokkal, hogy a nők jogait sértő sportszabályokat nem lehet megsemmisíteni, mint a svájci közrenddel összeegyeztethetetleneket, még akkor sem, ha a bíróság megállapította, hogy a szabályozás sérti Semenya emberi jogait. Ekkor Semenya az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult, ahol 2023 júliusában megnyerte a diszkriminációs ügyét.

Mi várható a transznők sportolásával kapcsolatban? A közvélemény és az azt formálók két alapvető megközelítését a morális és az ideológiai szempontok adják. Az egyéni meggyőződések személyesek, nem akarok ennek kapcsán (vél)ni, a politikai-ideológia csataterbe meg nem akarok ennek kapcsán (vél)ni beszélni. Susztalni. Szerintem a transznők sportolását az üzleti érdekek fogják aláretenni. Kevés transznői sportoló nyújt kiemelkedő teljesítményt, még akkor is, ha a női sportba beáramló pénzek mennyisége már a határán van annak, hogy egyre több, a férfiakéi lehetőségé sikerrel szembe fordítva figyelembe a nemváltást mint pénzkereseti lehetőséget. Azonban szerintem még ezzel a együtt sincs akkora ez a részpiac, hogy a sportüzlet közvetlen profitszempontok szerint investáljon a transznők sportjába. A média egyedi esetekben piacot teremthet, lásd Hámori Luca és Iman Helif ökölvívó-mérkőzésének a tavalyi párizsi olimpia óta tartó sajtókampányát, aminek környezetében lehet üzletet csinálni, de erre hosszú távon éppúgy nem érdemes bízni, mint épelméjű üdülővendégekre világfürdőhelyeket.

Marad még a márkaépítési szempont. Ez meg jelentős részben függ a közhangulattól, de még a woke-örület csúcán is az derült ki, hogy meglehetősen korlátozott a transzgender-jelenségre épített marketingkampányok sikerének esélye. Lásd erről a [Bud Light sörmárka](#) esetét, amelynek egy transznő, Dylan Mulvaney szerepeltetésével lefolytatott kampánya „eredményképpen” sikerült elveszítene vezető szerepét az amerikai sörpiacon. Azt pedig láttuk és látjuk, hogy a nagy amerikai óriáscégek hogyan engedték el egy pillanat alatt a woke ideológiát Donald Trump megválasztása után. Nem látom, miért tennék másképp a sport terén, amikor az új amerikai elnök több intézkedést is foganatosítva élesen szembefordult a transznők indulásával a női sportversenyeken.

Márpedig, mivel nincsenek komoly profitkilátások, nem jósok nagy jövőt a transznők teljesítménysportjának. A részvételi sportokban pedig igazából nincs is probléma. Kevés cisz nőről tudom elképzelni (egyről sem), hogy azért érveljen, mondjuk, egy fitness klub vezetőségénél, hogy a mellette edző transznőt tiltsák ki a teremből, mert 2,5 kilogrammal többet emel, mint ő. (Az áttöltözés persze fontos, de a tárgyalathoz képest részprobléma.)

Egyéni szinten ettől függetlenül persze sok a dráma és a frusztráció. Beleérezőnek gondolom magam a kérdésben, de az a véleményem, nem a teljesítménysport hoz majd áttörést a megértésben.

#HONT ANDRÁS
#CEGLÉDI ZOLTÁN
#KONOK PÉTER
#SCHIFFER ANDRÁS
#BALOGH GÁBOR
#NEFELEJCS GERGŐ
#SZARKA KÁROLY
#MAKAI MÁTÉ
#GAZICS GYÖRGY
#KOLEK ZSOLT
#ÖT
#JOSEPH HARGITAI
#KISS NOÉMI
#PAPP LÁSZLÓ TAMÁS
#TOROCZKAY ANDRÁS
#KERT ATTILA
#CSUTAK ZSOLT
#MEGADJA GÁBOR
#KUSTÁN MAGYARI ATTILA
#KOVÁCS TIBOR
#NÉMETH RÓBERT
#KOLLÁR ÁRPÁD
#ZDENYÁK JÓZSEF
#SCHILLINGER GYÖNGYVÉR
#SZABÓ BORBÁLA
#DR. RATIUS
#DOBROWIECKI PÉTER
#MÁTÉ GERGŐ
#JÁNOSY ANDRÁS
#ORCSIK ROLAND
#SOPOTNIK ZOLTÁN
#ANDRÉ FERENC
#PUSKÁS PANNI
#PUROSZ LEONIDASZ
#RÓTH ELZA

élet elmélet
gazdaság
közélet
marketing
sport
sportmarketing
transzgender
transznemű